

KLÍMAVÁLTOZÁS

Ismeretanyag óvodapedagógusok részére

TARTALOM

---

1. A globális éghajlatváltozásról általában
2. Klímaváltozás Magyarországon és Forráskút térségében
3. Mit tehetünk mi? – Egyéni felelősségünk

1. A GLOBÁLIS ÉGHAJLATVÁLTOZÁSRÓL ÁLTALÁBAN

o globális felmelegedés ≠ globális éghajlatváltozás!

- a **globális felmelegedés** a globális átlaghőmérséklet hosszútávú emelkedő trendjét jelenti.
- A **globális felmelegedés következménye a globális éghajlatváltozás**, ami a Föld éghajlatának jelentős mértékű, tartós megváltozását jelenti.
  - o Helyi szinten a hőmérséklet emelkedésén kívül **sok más hatást is érezhetünk**, akár extrém hideget is, illetve más szélsőséges időjárási jelenségeket (**villámárvíz, hőhullámok, aszály, hurrikán, megváltozott széljárás**).
  - o Klímaváltozás történhet a Földön végbemenő természetes folyamatok következményeként, vagy a bolygót érő külső hatások eredményeképpen is, azonban ami most zajlik, annak oka az emberi tevékenység.
- o **Tömören:** Az emberi tevékenység által kibocsátott üvegházhatású gázok okozzák a globális felmelegedést, ami pedig globális éghajlatváltozáshoz (vagy más szóval klímaváltozáshoz) vezet.

MIÉRT KELL FOGLALKOZNUNK A GLOBÁLIS KLÍMAVÁLTOZÁSSAL?

Azért, mert hatásait már ma is mindenki a saját bőrén tapasztalja, és ezek a hatások egyre jelentősebbek lesznek.

Azért, mert olyan egymásra ható **globális folyamatok** indultak meg, melyek **kontrollálhatatlanná válhatnak.**

Azért, mert a jelenleg zajló globális éghajlatváltozás elsősorban **emberi tevékenység eredménye.**

Azért, mert ettől függ a fiatalabb generáció élete, életminősége is.

Azért, mert most még tehetünk a hatások mérséklése érdekében, valamint felkészülhetünk a várható változásokra.

AZ ÜVEGHÁZHATÁS FOLYAMATA

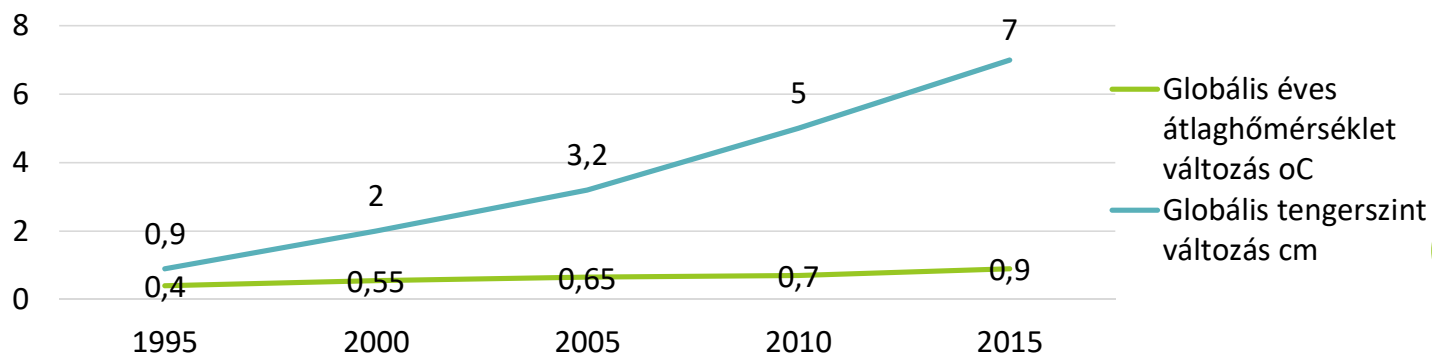
Üvegházhatású gázok:

- Vízgőz
- Szén-dioxid
- Metán
- Dinitrogén-oxid
- Halogénezett és fluorozott szénhidrogének (CFC, HFC)
- Troposzférikus ózon és egyéb, kisebb koncentrációban jelenlévő gázok

AZ ÜVEGHÁZHATÁS KÖVETKEZMÉNYEI: A HŐMÉRSÉKLET NŐ, AZ ÉDESVÍZKÉSZLET CSÖKKEN

Globális hőmérséklet- és tengerszint változás 1995-2015 években

6

A GLOBÁLIS FELMELEGEDÉS KÉPEKBEN

Olvadó gleccser

A GLOBÁLIS FELMELEGEDÉS KÉPEKBEN

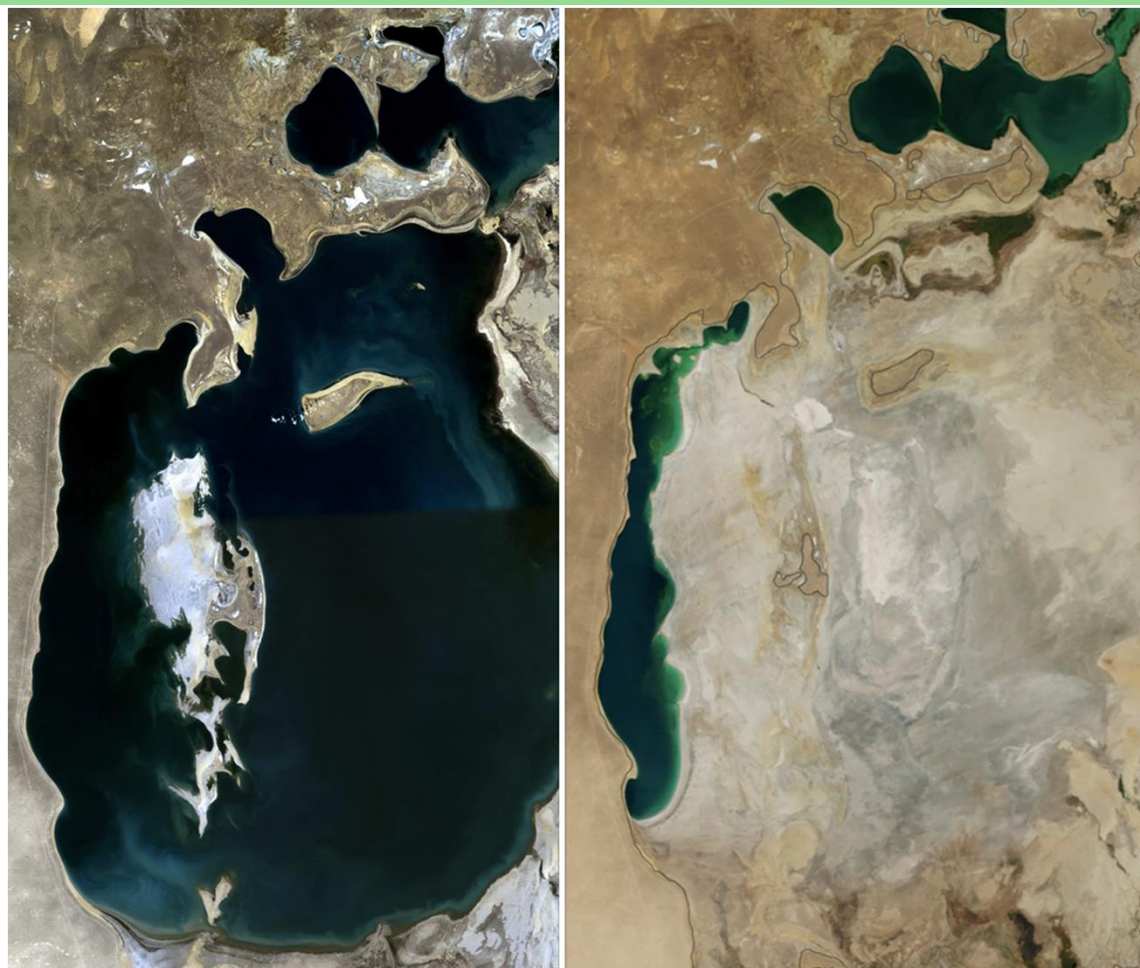

Szárazság a szójaültetvényen, 2013
Ucsusa.org

8

A GLOBÁLIS FELMELEGEDÉS KÉPEKBEN

Az Aral-tó 1989-ben és 2014-ben
NASA

A GLOBÁLIS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS KÉPEKBEN

Dorian hurrikán, 2019
The New York Times

A GLOBÁLIS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS KÉPEKBEN

**A Nagy-korallzátony kifehéredése, pusztulása, 2016-
UNESCO**

A GLOBÁLIS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS KÉPEKBEN

Viktória-vízesés, 2019

A GLOBÁLIS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS KÉPEKBEN

Erdő-és bozóttüzek Ausztráliában, 2019
nemkacs.com

13

A GLOBÁLIS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS KÉPEKBEN

Árvíz Velencében, 2019
The SUN

14

A KLÍMAVÁLTOZÁS KRITIKUS PONTJAI ÉS A VISSZAFORDÍTHATATLANSÁGI KÜSZÖB

- Ez a Jenga-torony a Föld globális éghajlati rendszere. A hőmérséklet emelkedésével egyre gyorsuló ütemben ütünk ki építőkockákat a toronyból (ezek a klímaváltozás kritikus pontjai) egészen addig, míg végül az összes, a torony stabilitása szempontjából kulcsfontosságú építőkockát kiütjük. Ekkor már az összeomlást nem lehet megakadályozni, az egész torony összedől, a Föld klímája eléri a globális éghajlati fordulópontot (visszafordíthatatlansági küszöböt).

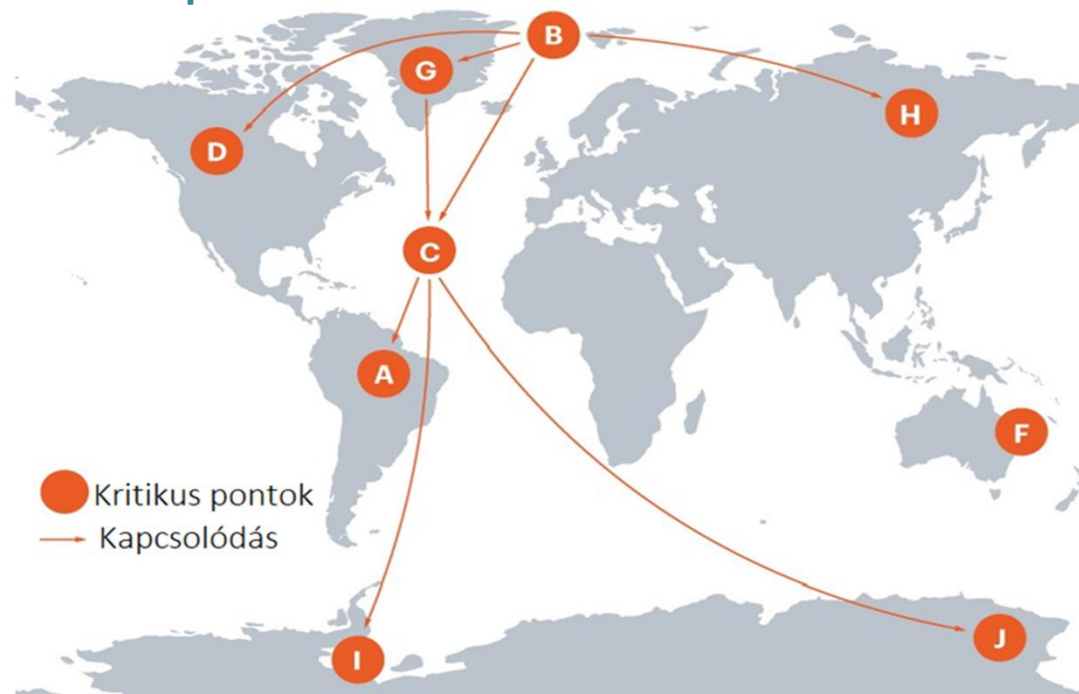
- Visszafordíthatatlansági küszöb = a globális átlaghőmérséklet 2 °C-fokos emelkedése
- Az Exeteri Egyetem szerint a klímaváltozás kritikusnak tartott fordulópontjainak több mint a fele már bekövetkezett!

A KLÍMAVÁLTOZÁS KRITIKUS PONTJAI ÉS A VISSZAFORDÍTHATATLANSÁGI KÜSZÖB

Ezeket a kritikus pontokat már elértük:

A. Amazóniai esőerdők

Gyakori szárazságok

D. Boreális erdők

Erdőtűzek és változó kórokozók

H. Permafroszt területek

Kiolvadás

B. Északi-sarki tenger jége

A kiterjedés csökkenése

F. Korallzátonyok

Kiterjedt pusztulás

I. Nyugat-antarktisi jégtakaró

Gyorsuló ütemű fogyás

C. Atlanti-óceáni áramlatok

Az 1950-es évek óta lassul

G. Grönlandi jégtakaró

Gyorsuló ütemű fogyás

J. Kelet-antarktisi jégtakaró

(Wilkes-medence)

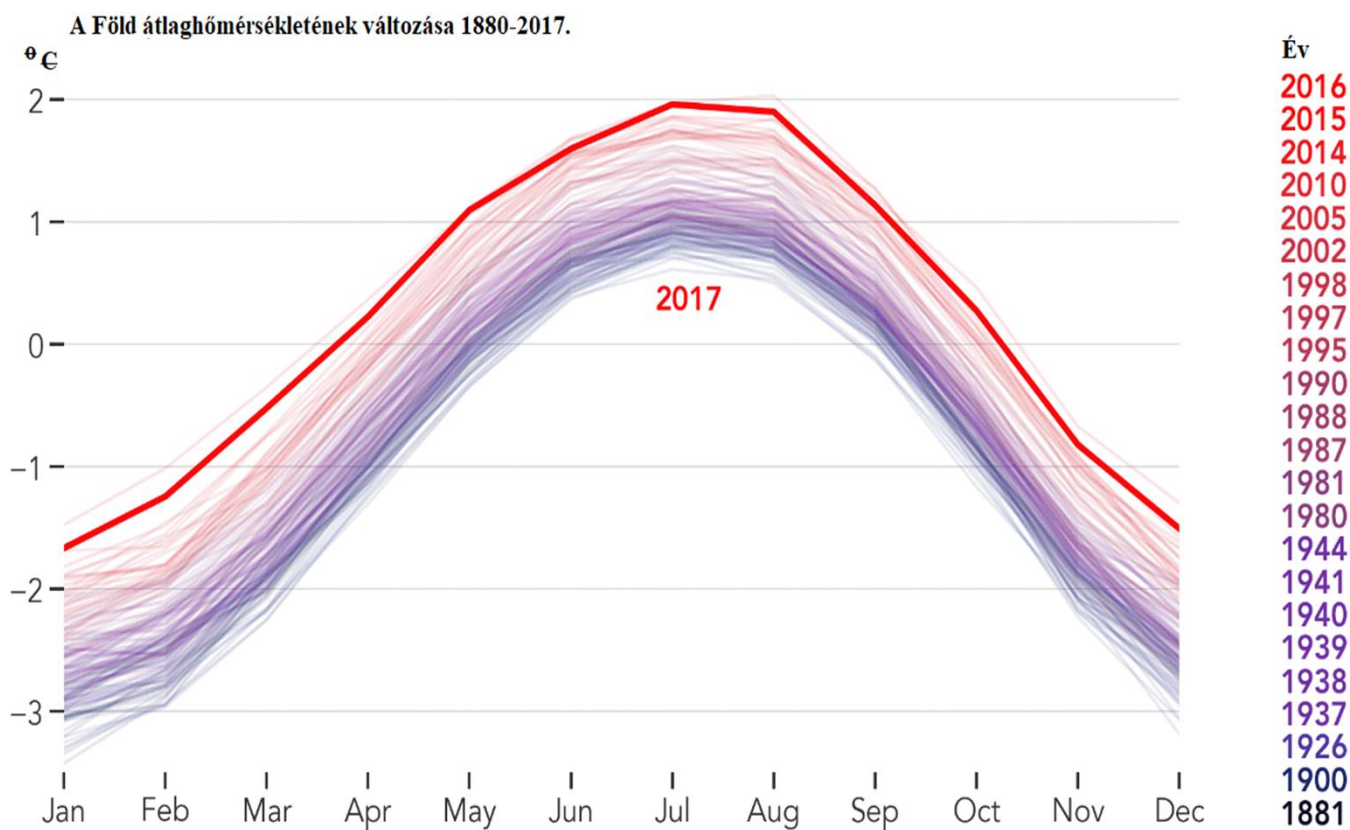
Gyorsuló ütemű fogyás

AZ A BIZONYOS 1,5 °C...

- Az iparosodás óta a **Föld átlaghőmérséklete 2017-ig kb. 1 °C-fokkal emelkedett** és azóta is 0,2 °C/év ütemben nő:

AZ A BIZONYOS 1,5 °C...

- **Cél: a globális hőmérséklet-emelkedés stabilizálása 1,5 °C-foknál.**
- Ez **nem lehetetlen**, amennyiben rövid úton elérjük az ún. **karbonsemlegességet**.
  - Ez nem azt jelenti, hogy egyáltalán nem bocsájtunk ki ÜHG-gázokat, hanem hogy **megvalósul az egyensúly** a kibocsátott szén-dioxid, illetve a légkörből kivont és szénelnyelőkben tárolt szén-dioxid mennyisége között.
  - A karbonsemlegesség eléréséhez **aktív beavatkozásra van szükség**, hogy az egyik ágazatban keletkező kibocsátásokat valahol máshol ellensúlyozzuk.

Magyarország jelenleg 1,2 °C-foknál tart!

2. KLÍMAVÁLTOZÁS MAGYARORSZÁGON ÉS FORRÁSKÚT TÉRSÉGÉBEN

Harlekin-
katica és
társai...

Esély sincs a
fehér
Karácsonyra.

Az allergiám
egyre
rosszabb.

Húsvétkor
hóban
járunk...

...nyáron
pedig
megsülünk.

Egyszer belvíz van,
máskor hónapokig
nem esik.

Folyton
locsolni kell.

**MINDENKI ÉRZI
A HATÁSÁT,
IGAZ?**

Szélviharok,
jégesők.

19

<http://klimapanasz.online/#topnav>

A KLÍMAVÁLTOZÁS „TÜNETEI”

A magyarországi éghajlat megfigyelt és várható **változásai** alapvetően **befolyásolják a természeti erőforrásokat.**

- a folyókra;
- a talajokra;
- a biodiverzitásra;
- az erdők állapotára, erdőtüzek gyakoriságára;
- az emberi egészségre;
- a mezőgazdaságra;
- az épületekre;
- a közlekedésre;
- az energiaforrásokra (napenergia előnyben);
- a turizmusra;
- a munkaerőpiacra;
- a biztonságpolitikára és katasztrófavédelemre.

Csongrád-Csanád megyét leginkább **a hőhullámok, az időjárási szélsőségek, az árvíz, a belvíz, az aszály és a vízhiány** sújtja.

Annak érdekében, hogy megértsük, bizonyos változások milyen hatással vannak Magyarországra és Forráskút közvetlen környezetére, egy-egy jelenséget példaként kiemeltünk és részletesebben ismertettünk.

IDŐJÁRÁSI SZÉLSŐSÉGEK– KÉPEK 2019-BŐL

Aszály az Alföldön – 2019. április 1.
2018. augusztusa óta az Alföld jelentős részén érdemleges
mennyiségű csapadék nem esett.

21

IDŐJÁRÁSI SZÉLSŐSÉGEK– KÉPEK 2019-BŐL

Havazás a Kékestetőn – 2019. május 6.

22

IDŐJÁRÁSI SZÉLSŐSÉGEK– KÉPEK 2019-BŐL

Tuba Debrecen felett – 2019. május 29.

23

IDŐJÁRÁSI SZÉLSŐSÉGEK– KÉPEK 2019-BŐL

Belvíz – 2019. június 5.

24

IDŐJÁRÁSI SZÉLSŐSÉGEK– KÉPEK 2019-BŐL

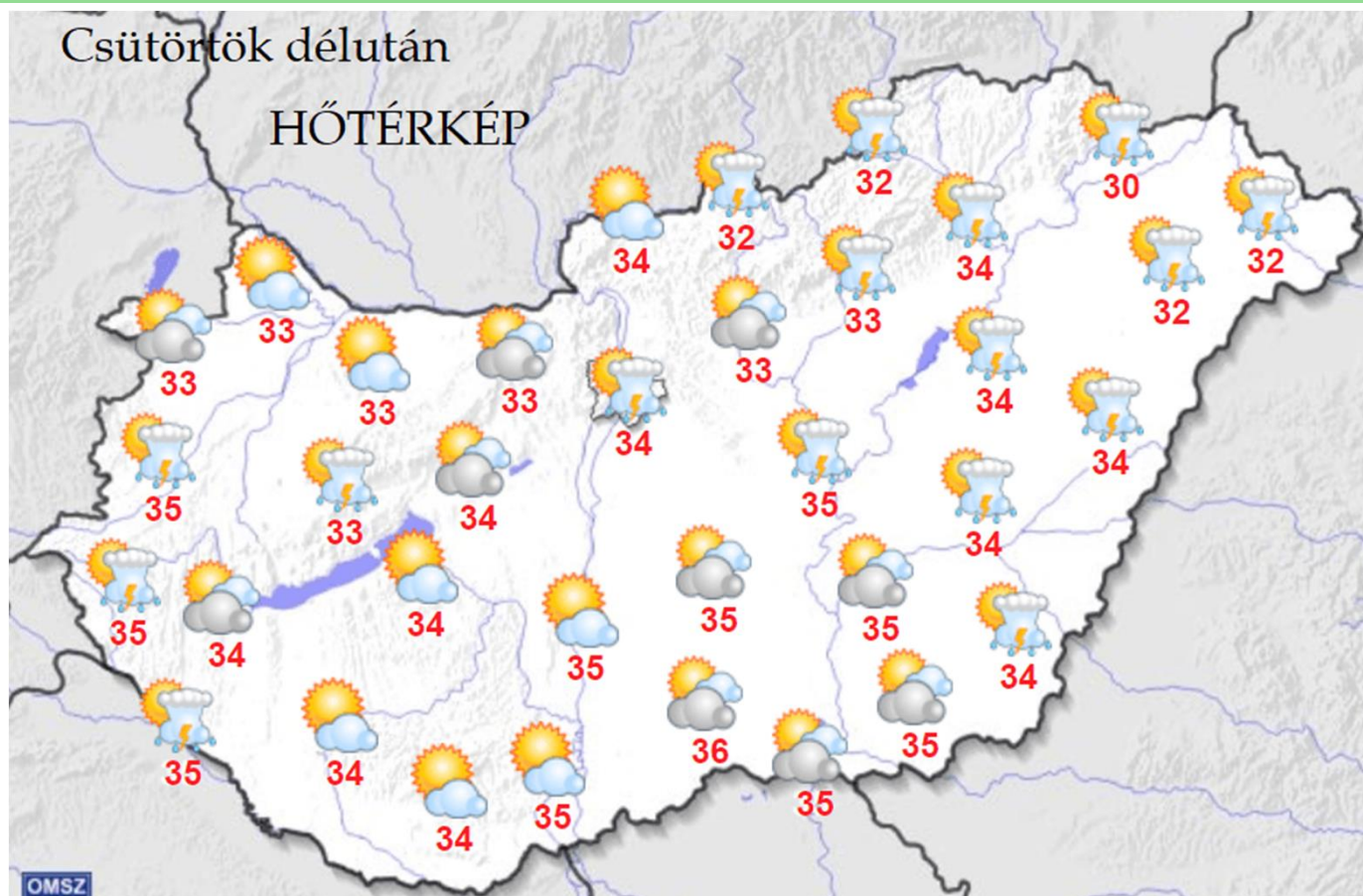

Villámárvíz Szolnokon – 2019. június 19.

25

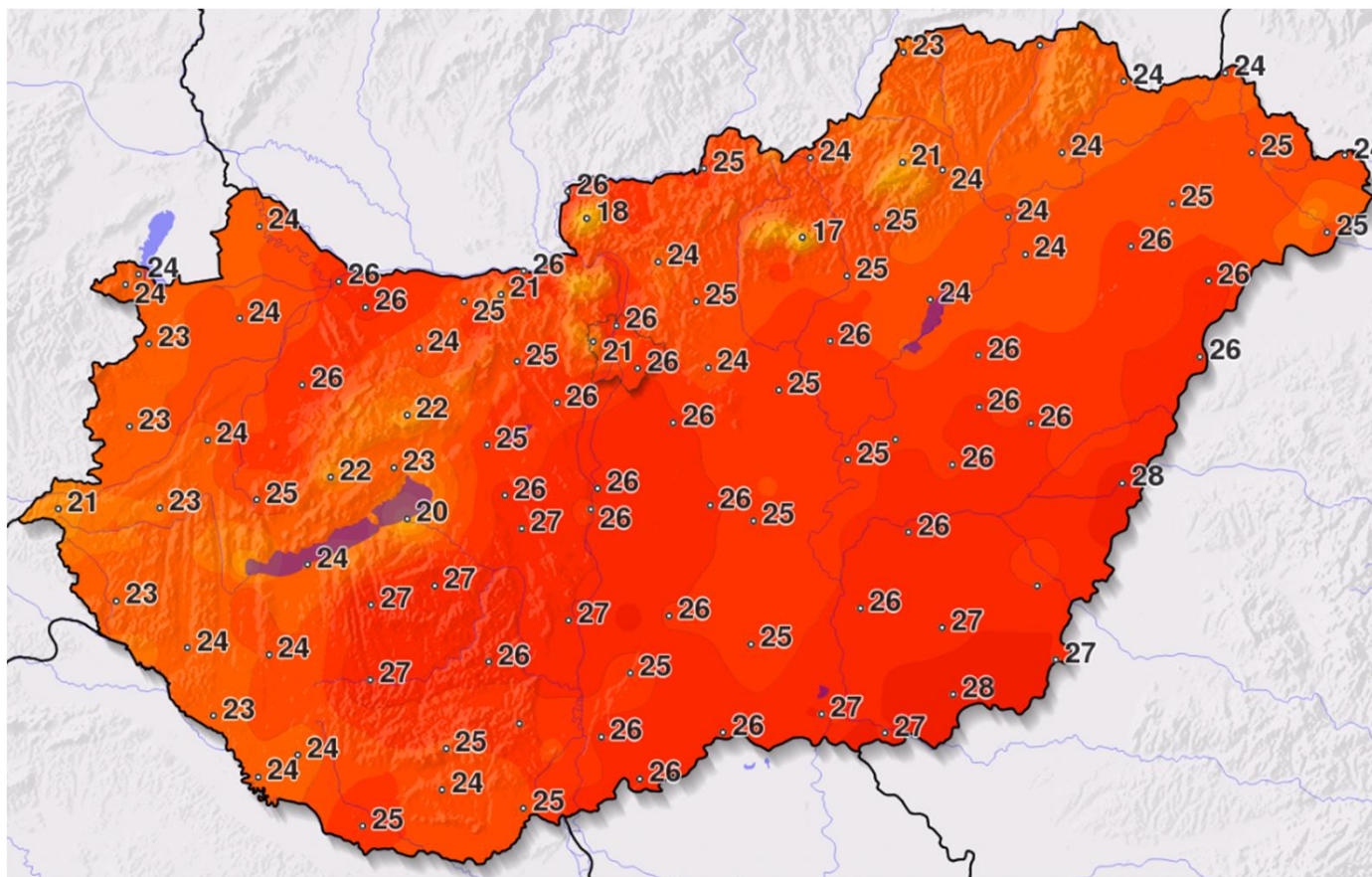
IDŐJÁRÁSI SZÉLSŐSÉGEK– KÉPEK 2019-BŐL

Hőhullám – 2019. június 27.

IDŐJÁRÁSI SZÉLSŐSÉGEK– KÉPEK 2019-BŐL

Melegrekord – 2019. október 23.

27

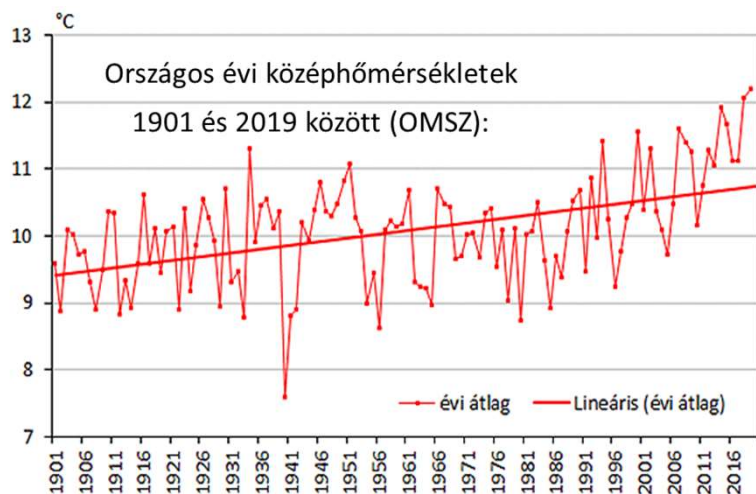
AZ ÉVI KÖZÉPHŐMÉRSÉKLET EMELKEDÉSE

Magyarország

Európában a 2019-es év számít a legmelegebbnek.

A **Kárpát-medence** az átlagosnál jobban melegedő régiókhöz sorolható.

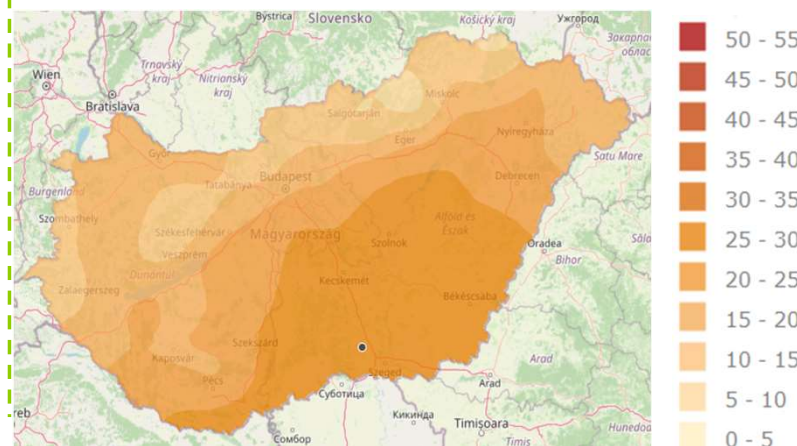
Hazánkban 1901 óta a legmelegebb évtized a 2001-2010-es volt. Az évi közép-hőmérséklet 1,23°C-al nőtt, 2019-ben 12,19°C-al rekordot döntött.

Forráskút

A Homokhátság (benne Forráskúttal) lehet a klímaváltozás egyik első áldozata, melyet az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) is félsivatagi területnek nyilvánította.

Forráskúton korábban 7-8 hőségriadós nap fordult elő, mely a következő 30 évben 25-30 napra növekedhet.

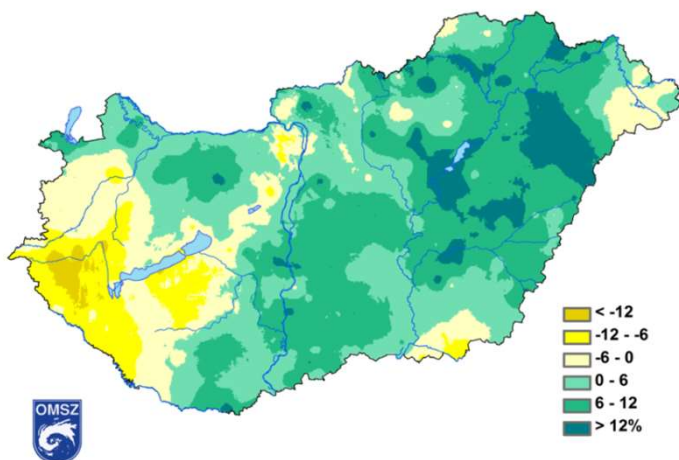
A CSAPADÉK MENNYISÉGÉNEK A VÁLTOZÁSA

Magyarország

A csapadék kevesebb napon hullik majd, ezzel együtt növekszik a nagy csapadékú napok előfordulása is.

Egyre inkább rövid ideig tartó intenzív záporokra, villámlással, intenzív jégesővel, szélviharral kísért zivatarokra kell számítanunk.

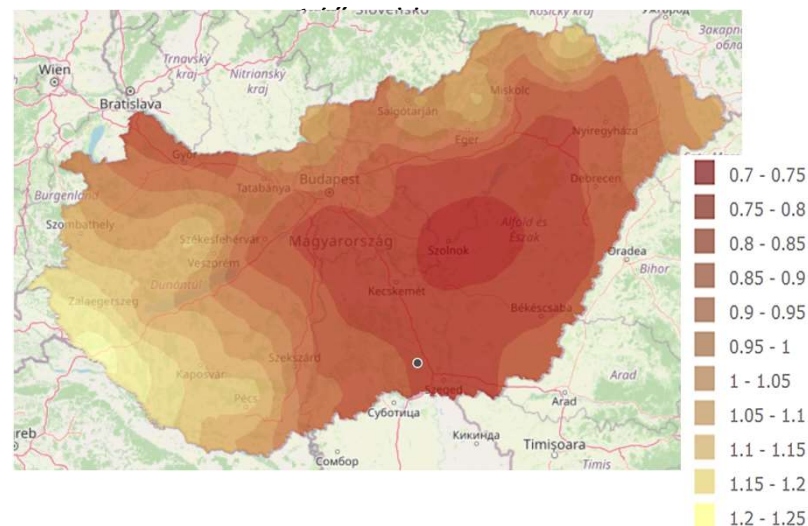
Az éves csapadékösszeg %-os változása 1961 és 2016 között:

Forráskút

A csapadék mennyiségében ugyan csak kismértékű csökkenés várható, azonban figyelembe véve, hogy a térség már eddig is aszályal sújtott terület volt, a **következmények nem elhanyagolhatóak.**

Az ariditási (aszályossági) index 1961-1990

AZ ERDŐKRE GYAKOROLT HATÁSOK

Magyarország

A magyar erdőket 4 osztályba sorolják.

A csapadékosabb klímájú erdők helyét a szárazságtűrőbb cseres-kocsánytalan tölgyesek és az erdős sztyepp veszik át.

A klímaváltozás már a szárazságtűrő fafajokat is veszélyezteti!

2050-re

- az ország területének mindössze 1%-án élhetnek bükkfák.
- Az erdős sztyepp klímájú területek több mint duplájára nőhetnek, és arányuk elérheti az 55 %-ot.

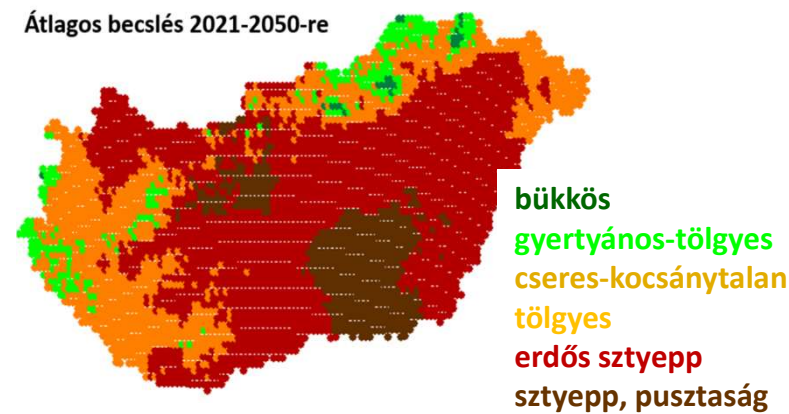
Forráskút

- Csongrád-Csanád megye hazánk egyik legkevésbé erdősült megyéje.
- A Forráskút térségében található kevésbé tudnak alkalmazkodni a klímaváltozáshoz.

2050-re

- meg fog jelenni egy ötödik klímazóna: a sztyepp vagyis pusztaság, mely az ország területének 11 %-át boríthatja, a Duna-Tisza köze déli és az Alföld nyugati részén.

Átlagos becslés 2021-2050-re

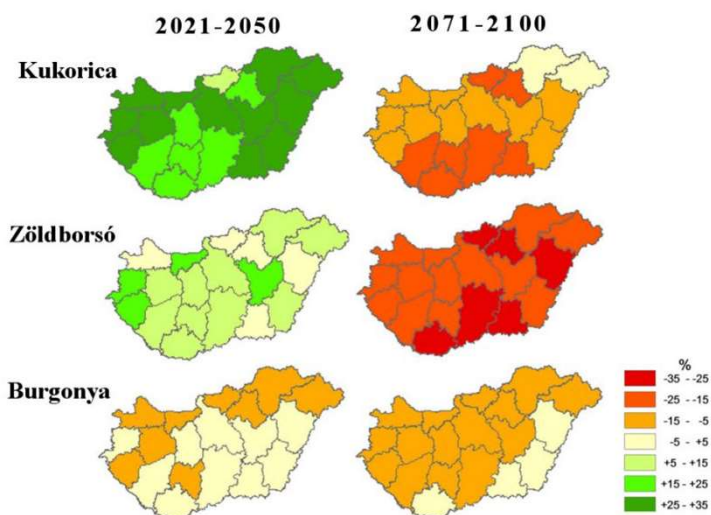

A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSA A MEZŐGAZDASÁGRA

Magyarország

Hazánkban a mezőgazdaság a klímaváltozásnak egyik leginkább kitett szektor.

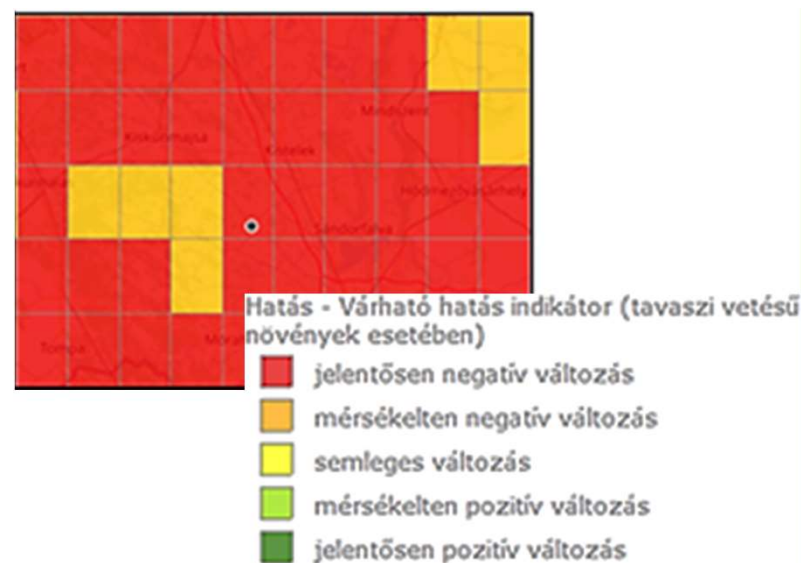
- A búza, a kukorica és a zöldborsó termésátlaga 30 %-kal csökkenhet a század végére.
- A krumpli az éghajlatváltozás egyik első áldozatának tűnik.

Forráskút

Az egyik legérzékenyebb mezőgazdasági ágazat a gyümölcsstermesztés.

Forráskút térségére jellemző, hogy a klímaváltozás nagymértékű negatív hatásokat eredményez és a mezőgazdasági rendszer alkalmazkodóképessége gyenge.

4. MIT TEHETÜNK MI? – EGYÉNI FELELŐSSÉGÜNK

Be kell látnunk, hogy:

- minden mindennel összefügg, és
- nem elég egy egyszeri „akció”, a klímatudatosság életforma!

Tény, hogy:

- A klímaváltozás várható hatásai és az azokhoz való alkalmazkodás leginkább lokálisan értelmezhető. Ezért az egyéni-, közösségi-és települési szintű kezdeményezések nagyon fontosak a klímavédelemben.
- Sokan nem tudják, merre induljanak el, hogyan éljenek klímatudatosabban és hogyan magyarázzák ezt el a környezetükben élőknek.
- A klímaváltozás a globális felmelegedés következménye, amelyet viszont az üvegházhatású gázok (ÜHG-gázok) magas koncentrációja idézett elő.
Tehát: **csökkenteni kell az ÜHG-gázok, elsősorban a CO₂ kibocsátását!**

VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK: CO₂-CSÖKKENTÉS

Hogyan csökkentheted a CO₂ kibocsátásod?

<https://tenyekerodje.blogspot.com>

A MINDENNAPOKBA BEÉPÍTHETŐ KLÍMATUDATOS VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK:

Helyi, regionális termékek előnyben részesítése

Műanyagok mellőzése

- Meglévő szatyrok használata újak vásárlása helyett
- PET-palackok elkerülése
- Műanyag csomagolású termék elkerülése – tudom, nagyon nehéz!
- Környezetbarát termék vásárlása műanyag helyett

Tudatos ruházkodás

- fast fashion termékek kerülése (nem feltétlenül etikus módon készülnek, gyerekmunka, alacsony bérek, rossz munkakörülmények, stb.)
- használt (de jó minőségű) ruhák használata, vásárlása
- Minőségi alapanyagokból készült termékek (pl. pamut póló vásárlása poliészter helyett)
- A feleslegessé váló ruhák továbbadása

VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK: GONDOLATOK

Vitality-sokol képe a www.eco-business.com-on

35

VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK: GONDOLATOK

36

VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK: GONDOLATOK

Carrie Simonds képe a Twitteren

37

VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK: GONDOLATOK

Giraffe Sightings képe

38

VÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK: GONDOLATOK

39

Magyar Máltai Szeretetszolgálat

KÖZLEKEDÉS: CO₂-CSÖKKENTÉS

Hogyan csökkentheted a CO₂ kibocsátásod?

40

<https://tenyekerodje.blogspot.com>

A MINDENNAPOKBA BEÉPÍTHETŐ KLÍMATUDATOS KÖZLEKEDÉSI SZOKÁSOK

- Tömegközlekedési eszközök, kerékpár és gyaloglás előnyben részesítése
- A kerékpárosok és gyalogosok támogatása előzékeny vezetési stílussal (ne legyen életveszélyes és időrabló eljutni A-ból B-be)
- Autómentes napok beiktatása: A gyaloglás és biciklizés sokkal egészségesebb, mint az autózás

OTTHONI SZOKÁSOK: CO₂-CSÖKKENTÉS

Hogyan csökkentheted a CO₂ kibocsátásod?

<https://tenyekerodje.blogspot.com>

A MINDENNAPOKBA BEÉPÍTHETŐ KLÍMATUDATOS OTTHONI SZOKÁSOK

Víztakarékoság:

- zuhanyozás,
- csap elzárása,
- víztakarékos WC-öblítés,
- esővíz gyűjtése.

Szelektív hulladékgyűjtés:

- „az anyag nem vész el, csak átalakul”
- A feltételek adottak

Házi hulladékégetés mellőzése (az avarégetés is káros!)

Energiatakarékoság:

- lámpaoltás,
- felesleges eszközök áramtalanítása,
- fűtés és klíma alacsony fokozaton tartása.

Zöld környezet kialakítása és megóvása

- Növénytelepítés betonozás helyett
- Saját kiskert készítése, komposztálás
- Gyomirtók és egyéb vegyszerek használatának ésszerűsítése

OTTHONI SZOKÁSOK: GONDOLATOK

Egy nap alatt több tíz liter víz csöpöghet el!

44

OTTHONI SZOKÁSOK: GONDOLATOK

A szelektív hulladékgyűjtés az egyik legkönnyebb feladat. (FBH-NP Nonprofit Kft.képe)

45

OTTHONI SZOKÁSOK: GONDOLATOK

Az avarégetés erősen környezetszennyező és tilos. (Fotó: Megyeri Szabolcs kertészete)

46

TÁPLÁLKOZÁS: CO₂-CSÖKKENTÉS

Hogyan csökkentheted a CO₂ kibocsátásod?

<https://tenyekerodje.blogspot.com>

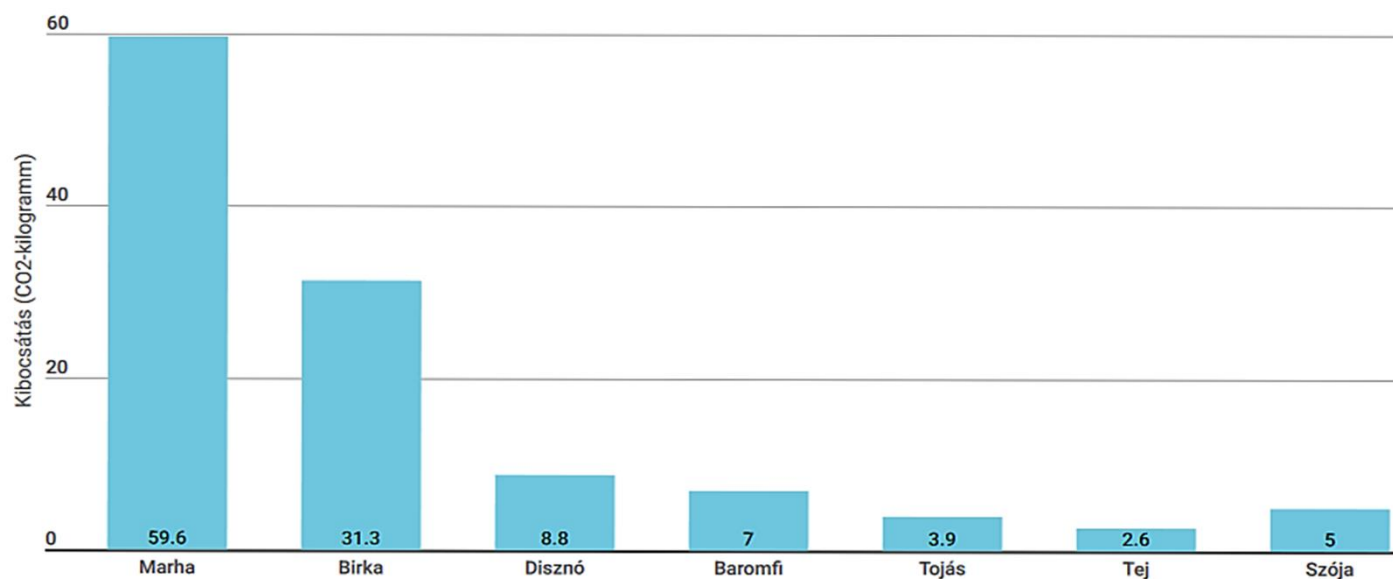
A MINDENNAPOKBA BEÉPÍTHETŐ KLÍMATUDATOS TÁPLÁLKOZÁSI SZOKÁSOK

- Kevesebb hús-és tejtermék, több zöldség és gyümölcs
- Pontosan kimért adagok, a felesleg fagyasztása – pazarlás elkerülése
- Gyorséttermek kerülése, minőségi élelmiszerek fogyasztása
- Kevesebb cukor, tartósítószer és ízfokozó használata
- Hagyományos, lehetőleg Magyarországon termelt alapanyagok használata

Üvegházhatást okozó gázok az állattartásban

(1 kilogramm termék előállításával járó károsanyag-kibocsátás CO₂-kilogrammokban kifejezve)

48

KLÍMATUDATOS ÉLETMÓD, EGYÉNI PÉLDAMUTATÁS

Hogyan csökkentheted a CO₂ kibocsátásod?

<https://tenyekerodje.blogspot.com>

KLÍMATUDATOS ÉLETMÓD, EGYÉNI PÉLDAMUTATÁS A MINDENNAPOKBAN

- Környezetünk tisztán tartása
- Növény-és állatvédelem
- Óvodai közös kert létesítése, a gyerekek bevonása a növények ápolásába
- „Generációk fája”
- Saját készítésű ajándékok, dekorációk

A Generációk fája ültetésébe vonjuk be a kicsiket, a kicsit nagyobbakat, a felnőtteket és az időseket is!

Az óvodában a diákok közösen gondozzák a kertet, és a termést is közösen fogyasztják el.
(Kép: www.magyarmezogazdasag.hu)

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

51